

W 60 ROCZNICĘ URODZIN
PROFESORA DRA INŻ. WACŁAWA MICHAŁA SAKWY

W dniu 28 września 1978 roku Profesor Wacław Michał Sakwa obchodzi 60 rocznicę urodzin.

Rocznica ta stanowi dla olbrzymiej rzeszy Jego wychowanków, współpracowników i przyjaciół okazję do przypomnienia i pokazania sylwetki człowieka, którego pracowite i twórcze życie może stanowić wzorzec postawy współczesnego naukowca, wychowawcy i pedagoga, organizatora życia naukowego i społecznego - słowem człowieka czynu.

Prof. dr inż. Wacław Michał Sakwa szkołę średnią ukończył w Łodzi. Studia wyższe rozpoczął w Akademii Hutniczej na Wydziale Hutniczym w Krakowie. Druga wojna światowa przerwała mu naukę.

W okresie okupacji pracował jako robotnik, technik i rachmistrz. Po wyzwoleniu podjął pracę w przemyśle. W końcu 1945 r. powrócił na studia w Akademii Hutniczej, którą ukończył w 1947 r.

Po studiach rozpoczął pracę w Południowym Zjednoczeniu Przemysłu Odlewniczego w Krakowie, a następnie od 1948 r. w Hucie "Błachownia" w Błachowni k. Częstochowy. Tutaj rozwinął szeroką działalność organizacyjną i techniczną pełniąc obowiązki dyrektora technicznego. Zmienił i unowocześnił oraz wzorowo zorganizował produkcję w Przedsiębiorstwie. Wybudował według własnego rozwiązania technicznego odlewnię żeliwa ciągliwego, wprowadzając najnowsze osiągnięcia w tej technologii.

Zdobyta wiedza i doświadczenia przemysłowe oraz duża dociekliwość w poszukiwaniu nowego spowodowały, że już w 1949 r. rozpoczął pracę w Politechnice Częstochowskiej, prowadząc wykłady z technologii metali i odlewnictwa. Równocześnie z aktywną pracą w przemyśle podjął się funkcji organizatora Wydziału Metalurgicznego oraz funkcji dziekana, powierzonej mu przez Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki. Ze względu na duże zaangażowanie w Uczelni rezygnuje w 1953 r. z dalszej pracy w przemyśle.

Zarówno podczas pracy w przemyśle jak i w Politechnice Częstochowskiej dał się poznać jako doskonały organizator oraz bardzo wartościowy pracownik naukowy i dziekan. Funkcję dziekana pełnił przez 6 lat. W tym czasie zgromadził w Politechnice odpowiednią kadre i wyposażył wszystkie katedry w potrzebną aparaturę naukową oraz

zgrupował odpowiedni zespół pracowników naukowo-dydaktycznych. Sam aktywnie pracuje naukowo i w wyniku przedłożonych prac w 1955 r. uzyskuje tytuł docenta.

Znaczne efekty pracy naukowej i organizacyjnej spowodowały, że w 1959 r. został wybrany rektorem Politechniki Częstochowskiej. Funkcję tę pełnił do 1965 r. Działalność naukowa i organizacyjna znalazła uznanie w 1957 r. W wyniku rozpisane go konkursu został wybrany kierownikiem Katedry Odlewnictwa Politechniki Śląskiej. Również tutaj przyczynił się do zorganizowania kadry naukowej oraz dydaktycznej. Obecnie ośrodek ten zalicza się w swej branży do największych w świecie. Po zakończeniu 6-letniej kadencji rektorskiej w Politechnice Częstochowskiej przeniósł się w 1965 r. całkowicie do Politechniki Śląskiej, gdzie pełnił obowiązki kierownika Katedry Odlewnictwa, a po przeprowadzonych zmianach organizacyjnych od 1969 r. - obowiązki dyrektora Instytutu Odlewnictwa Politechniki Śląskiej.

Mimo olbrzymiego obciążenia pracą równocześnie w dwóch uczelniach, prowadzi intensywną działalność naukową. Już po uzyskaniu stopnia docenta wykonuje pracę doktorską, którą obronił w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. W uznaniu zasług oraz bogatego dorobku naukowego Rada Państwa w 1963 r. nadaje mu tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1968 r. tytuł profesora zwyczajnego.

Dorobek naukowy prof. dra inż. Wacława Sakwy określony jest ponad 256 publikacjami naukowymi, 18 skryptami i książkami, 38 patentami krajowymi i zagranicznymi, szeregiem prac niepublikowanych oraz wygłoszonych referatów naukowych w kraju i za granicą.

Zainteresowania naukowe prof. dra inż. Wacława Sakwy skupiają się przede wszystkim na problematyce odlewnictwa żeliwa. Szczególne zainteresowania dotyczą problematyki żeliwa wysokojakościowego /żeliwo ciągliwe, sferoidalne, modyfikowane, stopowe/. Prace w tym zakresie umożliwiły poznanie czynników fizycznych wpływających na zjawiska przemian fazowych oraz procesów dyfuzyjnych, jak też - uzyskanie lepszych i tańszych tworzyw konstrukcyjnych, np. przyspieszenie procesu technologicznego, tj. skrócenie cyklu wyżarzania żeliwa ciągliwego, uzyskano przez zwiększenie ilości zarodków, dzięki wprowadzaniu modyfikatorów. Podobne efekty w zakresie grafityzacji pierwotnej i wtórnej żeliwa ciągliwego zrealizowano przez wywołanie dostatecznie dużych naprężeń. Zagadnienia takie, jak procesy krystalizacji metali, modyfikacji ciekłych metali oraz żeliw stopowych zajmują poczesne miejsce w dorobku naukowym Profesora.

W związku z tą działalnością powierzono Profesorowi koordynację Międzyresortowego Problemu Podstawowego nr 20 PAN-MNS z WiT pt. "Krystalizacja i modyfikacja stopów odlewniczych".

Procesy krystalizacji metali, modyfikacji, jakość odlewów zależą bezpośrednio od czynników fizycznych, jakie stwarza forma odlewnicza. Stąd wynika drugi kierunek za-

interesowania naukowego Profesora - są nim materiały formierskie. W zakresie problematyki materiałów formierskich wyszło spod pióra Profesora wiele publikacji i prac badawczych. Oryginalność efektów badawczych i rozwiązań technicznych potwierdzają patenty jego i współpracowników. Na szczególne podkreślenie zasługuje opracowana obszerna monografia o materiałach formierskich.

Odlewnictwo mimo swoich wielowiekowych doświadczeń i tradycji jest dziedziną ciągle rozwijającą się. Wielka złożoność procesów i współdziałanie wielu zjawisk fizycznych w tych procesach pozwala na opracowywanie nowych technologii. Ostatnio obserwuje się nasilenie badań nad metodami opanowywania dynamicznych procesów technologicznych w odlewnictwie. Są to metody bardzo interesujące naukowo i dające bardzo duże efekty techniczno-ekonomiczne, wymagające jednak bardzo ścisłego zachowania warunków technologicznych. Jedną z takich metod jest uzyskiwanie powłok metalicznych na odlewach.

Szczególnie interesujący w tej grupie zagadnień jest problem uzyskiwania powłok ziarnistych trudno topliwych na powierzchni odlewów. Oczywiście, warstwy te, np. trudno ścieralne, uzyskuje się bezpośrednio w formie odlewniczej. Rozwiązanie tych zagadnień, szczególnie dla warstw ziarnistych trudno topliwych i trudno ścieralnych, stało się pionierskim osiągnięciem profesora i współpracowników. Wyniki badań w tym zakresie zostały opublikowane i znalazły szerokie uznanie w kraju i za granicą.

Działalność Profesora nie ogranicza się tylko do pracy naukowej. Swoje osiągnięcia i osiągnięcia pracowników Instytutu stara się wdrożyć do praktyki przemysłowej. Należy podkreślić jego duży wysiłek na tym polu. Dzięki staraniom Profesora zastosowano w przemyśle wiele nowych technologii oraz stopów odlewniczych.

W uznaniu osiągnięć naukowych i technicznych Profesor uzyskał nagrody NOT za wybitne osiągnięcia techniczne /1965, 1968, 1971, 1972, 1974, 1975/, nagrody Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Ministra Przemysłu Maszynowego, Komitetu Nauki i Techniki za prace w zakresie rozwoju nauki i techniki /1965, 1968, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977/, a w 1972 r. uzyskał Nagrodę Państwową I stopnia w dziedzinie techniki. W roku 1976 otrzymał nagrodę STOP I stopnia im. J. Buzka. Pełnił lub nadal pełni szereg funkcji społecznych, między innymi: wiceprzewodniczącego Sekcji Metalurgii, Metaloznawstwa i Odlewnictwa II Kongresu Nauki Polskiej, Wiceprzewodniczącego Komisji Hutnictwa i Odlewnictwa VI Kongresu Techniki, prezesa Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich, członka Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, wielokrotnie pełnił obowiązki przewodniczącego delegacji polskiej na międzynarodowe kongresy i zjazdy naukowo-techniczne. Jest przewodniczącym szeregu Rad Naukowych Instytutów Naukowych oraz komisji, jak np.: Sekcji Hutniczej Komisji Nagród Państwowych, Komisji Regeneracji CMS przy CIATF w Zürichu, Komisji Porozumiewaw-

czej Odlewniczych Stowarzyszeń Technicznych Krajów RWPG. Jest również członkiem szeregu organizacji naukowo technicznych, jak np.: Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej, Prezydium Komitetu Hutnictwa PAN, Sekretariatu Naukowego PAN, Prezydium Oddziału PAN w Katowicach itd.

Wiele wysiłku i trudu włożył Profesor w rozwój dwóch ośrodków naukowych, a przede wszystkim w rozwój ich środowisk naukowych. Dzięki zdolnościom organizacyjnym oraz bardzo ważnej umiejętności kierownika - trafnego wartościowania ludzi - potrafił wychować bardzo liczną kadrę naukową. Wypromował 20 doktorów i był opiekunem kilku prac habilitacyjnych. Spośród jego współpracowników 16 osób uzyskało tytuły profesorów i docentów. Dzięki osobistemu zaangażowaniu stworzył w Instytucie szczególnie dobrą atmosferę społeczną, wybitnie sprzyjającą twórczej pracy naukowej.

Niespożyte siły, pracowitość i duże zaangażowanie rozszerzają zakres działalności Profesora poza omówione problemy. W roku całej swojej działalności aktywnie uczestniczy w pracach organizacyjnych na uczelniach, komitetach naukowych oraz organizacjach technicznych na forum krajowym i międzynarodowym.

Pod kierownictwem Profesora odbyło się szereg konferencji naukowych o charakterze krajowym i międzynarodowym. Na szczególne podkreślenie zasługują międzynarodowe konferencje odlewnicze Komitetu Hutnictwa PAN /1964 r. - Częstochowa, 1968 r. - Katowice/, konferencja naukowa na temat ciekłych mas samoutwardzalnych /2 Meeting of the International Subcommission c - CIATF - Gliwice 1970 r./ a przede wszystkim 31 Międzynarodowy Kongres Odlewniczy w 1965 r. w Warszawie.

W uznaniu szerokiej działalności międzynarodowej i osiągnięć naukowych Profesor został wybrany na członka prezydium Międzynarodowego Stowarzyszenia Odlewników /Comite International des Association Techniques de Fonderia/ z siedzibą w Zurychu, a w 1973 na 40 Kongresie w Moskwie - na prezydenta tej organizacji.

W roku 1970 prof. W. Sakwa został wybrany na członka PAN. W roku 1975 po utworzeniu Oddziału PAN w Katowicach został mianowany Sekretarzem Naukowym Oddziału, którą to funkcję pełni do chwili obecnej. Od ośmiu lat pełni również funkcję kierownika studiów doktorskich Politechniki Śląskiej.

Za swą działalność naukową, organizacyjną i techniczną uzyskał szereg odznaczeń, jak np. Krzyż Komandorski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal X, XXX-lecia PRL, Medal 1000-lecia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal za Obronność Kraju, Złote Odznaki - STOP, AZS, ZSP, Odznaki Zasłużonego dla Województwa Katowickiego m. Częstochowy, Politechniki Śląskiej, Politechniki Częstochowskiej, Politechniki Wrocławskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej, list uznania I Sekretarza KC PZPR Towarzysza Edwarda Gierka jak również wpis do Księgi Zasłużonych dla Województwa Katowickiego.

Prywatne życie Profesora, które wobec ogromu zadań naukowych i organizacyjnych jest z konieczności bardzo ograniczone, posiada również swe blaski. Dzięki oryginalnemu hobby, jakim stało się odlewnictwo artystyczne, Profesor jest wybitnym znawcą, zbieraczem i mecenasem rzadkiej już dzisiaj sztuki odlewnictwa artystycznego.

W pięknie kształtów i cieniu patyny odlewów z brązu znajduje Profesor chwilę niezbędnego mu odprężenia.

Sztukę odlewnictwa artystycznego pragnie ocalić od zapomnienia nie tylko przez gromadzenie cennych zbiorów, ale przede wszystkim przez rozwijanie młodych talentów formierskich wśród załogi Instytutu Odlewnictwa Politechniki Śląskiej.

Bardzo to rzadki przykład, kiedy zainteresowania prywatne tak pięknie godzą się z interesem społecznym.

Zapał do pracy i tempo życia, pełnia energii twórczej Profesora Wacława Sakwy godne są podziwu i naśladowania.

Z okazji Jego Jubileuszu - niespożytych sił i zdrowia, radości pracy i życia, dalszych sukcesów w poczynaniach, o których marzy i które już realizuje, życzą Mu

Współpracownicy i Wychowankowie